

PREDLOG

INFORMACIJA

o ispunjenosti obaveza iz Ugovora o Agentu registracije domena .me i hronologiji aktivnosti na upravljanju nacionalnim domenom .me za period od 2008. godine do danas, sa Izveštajem o realizaciji Ugovora o Agentu registracije domena „.me“ za 2021. godinu

Podgorica, maj 2022. godine

HRONOLOGIJA AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA .ME DOMENOM

Prema pravilima koja propisuje svjetska internet zajednica, nesmetano upravljanje internet domenom podrazumijevalo je neophodnost formiranja tijela koja će pratiti i realizovati sve aktivnosti koje su vezane za implementaciju domena. Polazeći od navedenog, na sjednici Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), održanoj 07.12.2006. godine, Odlukom br. 03-9039, imenovan je Administrator koji će pratiti tehnički dio realizacije ovih aktivnosti. Za Tehničkog administratora je imenovan Centar informacionog sistema Univerziteta Crne Gore (u daljem tekstu: CIS).

Nakon donošenja gore pomenute Odluke, CIS je 24.12.2006. godine u aplikacionoj formi, podnio zahtjev IANA-i (**Internet Assigned Numbers Authority**)¹ za delegaciju administracije i dobio povratno obavještenje o uredno zavedenoj prijavi.

Na osnovu prethodno ostvarenih neformalnih kontakata, kako bi se CIS-u uopšte omogućila delegacija administracije od IANA-a, bilo je neophodno postići dogovor sa Administratorom iz Srbije o tranziciji sa ".yu" domena na ".me" domene. Aktuelni TLD (Top Level Domain) ".yu" je baziran na međunarodno brisanom dvoslovnom kodu YU. U skladu sa najnovijim razdvajanjem i novoregistrovanim statusom ove dvije države, ovakvo stanje za IANA-u više nije bilo, pa se moralo pristupiti gašenju ".yu" domena. U skladu sa navedenim, Sporazum o tranziciji naziva domena i poddomena registrovanih ispod ".yu" domena na ".rs" i ".me" domene je potpisan između administratora Crne Gore i Srbije. Glavne karakteristike postignutog dogovora su da je Srbija sukcesor administracije ".yu" domena i da svi poddomeni koji se odnose na Crnu Goru ostaju delegirani zaduženim za njihovu administraciju u Crnoj Gori do konačnog gašenja ".yu" domena. Takođe, ostavlja se zaduženima za administraciju ".yu" poddomena koji se odnose na Crnu Goru, da među sobom sklope ugovor o načinu administracije istih nakon dobijanja administracije ".me" domena od IANA-e.

Nakon potpisivanja Sporazuma, bila je neophodna izrada Sporazuma između lica zaduženih za administraciju ".yu" poddomena, a koji se odnose na Crnu Goru, sa ciljem određivanja roka validnosti ".yu" domena, načina tranzicije sa jednih na druge, kao i obustavljanja registrovanja novih nakon dobijanja administracije ".me" domena. Predlog Sporazuma je napravljen i usaglašen između CIS-a ("cg.ac.yu"), Sekretarijata za razvoj Republike Crne Gore ("mn.yu") i T-Com Crne Gore ("cg.yu").

Polazeći od činjenice da upravljanje nacionalnim internet domenom predstavlja javni resurs i da država ima određene nadležnosti nad njim, u cilju zaštite državnog interesa, a poštujući pravila svjetske internet zajednice, Vlada Republike Crne Gore je na sjednici održanoj 22. februara 2007. godine donijela Odluku (br: 03-1228) o obrazovanju Savjeta za ".me" domen. Pored potpredsjednika Vlade, članovi Savjeta su bili i predstavnici, Sekretarijata za razvoj, Ministarstva prosvjete i nauke i Ministarstva turizma i zaštite životne sredine.

Osnovni zadaci Savjeta za ".me" domen su da:

- Utvrđuje osnovna pravila za upravljanje nacionalnim ".me" domenom;
- Daje saglasnost na akt administratora nacionalnog domena o organizaciji i načinu upravljanja nacionalnim domenom;

¹ IANA je skraćena za Tijelo zaduženo za dodjelu brojeva na internetu, koja nadgleda globalnu raspodelu IP adresa, raspodelu autonomnih sistema, upravljanje DNS sistemom, i raznim drugim detaljima vezanim za brojeve i simbole u internet protokolu. IANA je dio ICANN-a (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) koji je odgovoran za održavanje registara jedinstvenih identifikatora na internetu, parametre protokola i internetske brojeve i adrese.

- Prati rad ME-DNS (Domain Name System) službe administratora i predlaže Vladi Republike Crne Gore donošenje neophodnih mjera za otklanjanje eventualnih nepravilnosti u radu službe;
- Daje saglasnost na odluke ME-DNS službe o registraciji domena od posebnog značaja za informacijski prostor u Republici Crnoj Gori.

Polazeći od osnovnih pravila ICANN-a, u okviru internet zajednica, praksa je bila da svaka zemlja ima svog predstavnika, tj. ovlašćeno lice – ccTLD menadžera, odgovornog za upravljanje i korišćenje domena, pa je stoga Vlada Republike Crne Gore na istoj sjednici (održanoj 7.07.2007.), na predlog Savjeta za “.me” domen donijela odluku da predsjednika Savjeta, prof. dr Vujicu Lazovića imenuje kao osobu koja će biti administrativni kontakt, tj. ccTLD menadžer (Odluka Br: 03-5774). Ovaj prijedlog Vlade Crne Gore prihvatio je i ICANN.

Nakon imenovanja ccTLD menadžera, kompletirana je dokumentacija za delegaciju “.me” domena i ista prosljeđena elektronskim putem i poštom predsjedniku ICANN-a.

Na sjednici koju je ICANN održao 11. septembra 2007. godine Crnoj Gori je delegiran “.me” domen. Činom delegacije, propisano je da Crna Gora do kraja septembra 2009. godine mora da izvrši tranziciju svih adresa sa “.cg.yu” poddomena na odgovarajuće “.me” poddomene. Nakon ove sjednice Crna Gora je dobila pravo upotrebe “.me” domena.

Na sjednici Savjeta za upravljanje “.me” domenom održanoj 12.10.2007. godine konstatovano je da su tehnički i institucionalno stvoreni uslovi da se izvrši tranzicija nekih adresa na novi domen i odlučeno da se prvo započne tranzicija adresa koje su na “.cg.ac.yu” poddomenu na “.ac.me” poddomene, za čije će održavanje, kao i do sada, zadužen Centar informacionog sistema Univerziteta Crne Gore, kao i adresa koje su na “.mn.yu” poddomenu na “.gov.me” poddomen za čije održavanje je, bio prvobitno zadužen Sekretarijat za razvoj Vlade Republike Crne Gore, dok je danas zaduženo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, kao organ koji je zadužen za monitoring .me domena, odnosno Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, kao organ koji je zadužen za održavanje .gov.me poddomena. Osim toga, Pravilnikom o načinu registracije i upotrebe domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore “.me” CIS je bio zadužen i za registracije .edu.me (danas ac.me) poddomena, koji je određen za registrovanje univerzitetskih jedinica i potrebe akademske zajedice, a Pravilnik je donijelo bivše Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije. Zbog potrebe obaveza prema ICANN-u i IANA-i, tehnički administrator je imao obavezu da već neke adrese prikaže vidljivim na internet prostoru (npr. www.gov.me, www.szr.gov.me i sl.).

Na osnovu zaključaka Vlade kojim su ccTLD menadžer, Savjet za upravljanje “.me” domenom i Tehnički administrator (Zaključak broj 03-8107 od 18.10.2007. godine) zaduženi da definišu kriterijume i tendersku dokumentaciju, kao i izbor Agenta registracije, pristupilo se izradi i realizaciji ovih zadataka. Poštujući najbolju praksu zemalja iz okruženja i zemalja sa atraktivnim nacionalnim internetskim domenom, ccTLD menadžer, Savjet za “.me” domen i Tehnički administrator su definisali kriterijume na osnovu kojih će se vršiti izbor Agenta registracije.

Definisani kriterijumi su bili podijeljeni u dvije grupe koje su se vrednovale, i to: Kvalitet finansijske ponude i Reference Agenta registracije. Dana 14.11.2007. godine u sredstvima javnog informisanja (Vijesti, Pobjeda, Dan i Republika) kao i na web sajtu www.nic.me objavljen je **Javni poziv za izbor Agenta registracije domena ispod nacionalnog Internet domena Crne Gore**. Javnim pozivom i dokumentacijom koja ga je pratila, su definisani minimalni uslovi koje su potencijalni ponuđači trebali da ispune da bi se mogli nadmetati, kao i rok od mjesec dana u kojem se mogla otkupiti dokumentacija, tražiti razjašnjenja o istoj i predati ponuda. Krajnji rok za predaju ponude je bio 14.12.2007. do 12.00 sati. Javnim pozivom je, takođe, definisano da će se otvaranje pristiglih ponuda u prisustvu ovlašćenih predstavnika ponuđača i medija obaviti istog dana (14.12.) u 15.00 sati u zgradi

Vlade Crne Gore. Savjet za ".me" domen je 13.12.2008. godine imenovao Komisiju za vredovanje i ocjenjivanje ponuda po Javnom pozivu (Broj 11-10612) čiji zadatak je bilo vrednovanje pristiglih ponuda. Blagovremene ponude su dostavile tri svjetski renomirane kompanije, tj. njihovi konzorcijumi, i to (po redosledu dostavljanja): kompanija Verisign Sarl, kompanija GoDaddy.com Inc i kompanija eNom Inc.

Nakon detaljne analize i vrednovanja pristiglih ponuda, Komisija za ocjenu i vrednovanje ponuda je 31.1.2007. godine obavijestila Savjet za ".me" domen i sve ponuđače o rezultatima nadmetanja, tj. sa svojom Odlukom o vrednovanju ponuda po Javnom pozivu (Odluka Broj: 11-11129), po kojoj je najbolje rangirana kompanija GoDaddy.com Inc, drugorangirana je kompanija eNom Inc, dok je kompanija Verisign Sarl jednoglasnom odlukom Komisije odbačena, jer nije ispunjavala bitne uslove utvrđene Javnim pozivom.

Zapisnik o vrednovanju ponuda i Odluka o vrednovanju ponuda po Javnom pozivu zvanično su dostavljene svim ovlašćenim predstavnicima ponuđača, sa pravnom poukom da u roku od osam dana od dana dostavljanja Zapisnika i Odluke, preko Komisije mogu izjaviti žalbu Savjetu za upravljanje ".me" domenom. Ovlašćeni predstavnici su potpisali Zapisnik o prijemu Odluke i Zapisnik o vrednovanju ponuda po Javnom pozivu. U predviđenom roku, nijedan ponuđač nije podnio žalbu, pa je Komisija, na sjednici Savjeta za ".me" domen koja je održana 17.1.2008. godine podnijela Izvještaj i predala Odluku o vrednovanju ponuda po Javnom pozivu (Broj: 11-11129) koju je Savjet za ".me" domen jednoglasno usvojio (Odluka Broj: 11-365). Na istoj sjednici, Savjet je definisao aktivnosti koje je potrebno realizovati u cilju što brže aktivacije ".me" domena. Kao najvažnija aktivnost istaknuto je potpisivanje Ugovora sa Agentom registracije, a nakon toga početak registracije ".me" domena. Savjet je o Odluci informisao izabranog Agentu registracije 18.1.2008. godine, koristeći priliku da ih informiše o početku pregovora po pitanju usklađivanja Ugovora.

U periodu od 25.1.2008. godine do 3.2.2008. godine, ccTLD menadžer i Savjet za ".me" domen su sa izabranim Agentom i svim članovima konzorcijuma, obavili pregovore i usaglasili Ugovor o Agentu registracije domena ".me".

Predmet Ugovora o Agentu registracije domena ".me" je regulisanje finansijskih i drugih odnosa između Agentu registracije nacionalnog domena ".me" i njegovih osnivača, korporativnog garanta i Vlade Crne Gore, u cilju postizanja najbolje valorizacije efekata korišćenja nacionalnog domena ".me".

Ugovorom se Agent registracije nacionalnog domena ".me" i njegovi osnivači obavezuju da će omogućiti Vladi Crne Gore, odnosno ccTLD menadžeru uspostavljanje efikasne provjere nad procesom registracije i odlučivanja o načinu registracije pojedinačnih domena, kao i uvid, radi provjere, cjelokupnog finansijskog poslovanja Agentu registracije i njegovih osnivača u dijelu koji se odnosi na prihode od registracije domena ".me" i finansijske transakcije s tim u vezi.

Nakon dostavljanja Vladi izvještaja o realizovanim aktivnostima i informisanja Vlade u vezi sa potpisivanjem Ugovora o Agentu registracije domena ".me", Vlada je na sjednici održanoj 7.2.2008. godine zaključkom Broj. 03-1428 ovlastila potpredsjednika Vlade Crne Gore prof. dr Vujicu Lazovića da potpiše Ugovor. Na istoj sjednici, imajući u vidu obaveze Agentu registracije da u periodu od 30 dana od dana potpisivanja Ugovora uplati iznos od 5 miliona eura na ime avansa i da u roku od 45 dana od dana potpisivanja Ugovora dostavi Bankarsku garanciju, zadužila je potpredsjednika Vlade prof. dr Vujica Lazović da, u saradnji sa Ministarstvom finansija, u funkciji razvoja informatičkog društva u Crnoj Gori, definiše namjenu budžetskih prihoda, koji će se po osnovu Ugovora o Agentu registracije domena ".me" ostvarivati.

Ugovor sa Agentom registracije domena ".me" je potpisan u Podgorici, 8.2.2008. godine. Ugovor je ispred Vlade Crne Gore potpisao potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku, prof. dr Vujica

Lazović a ispred Agenta registracije izvršni direktor kompanije doMEn d.o.o. Predrag Lešić, kao i korporativni garanti kompanije doMEn, predsjednik Borda direktora Afilijs Limited, Filip Gaberneze, potpredsjednik Borda direktora GoDaddy.com Inc Tim Ruiz i osnivač MeNet Oleg Obradović.

Na ime obaveze definisane Ugovorom, koja se odnosila na avansnu uplatu, nakon 30 dana od dana potpisa Ugovora - 08.02.2008. godine, Agent registracije je Vladi Crne Gore uplatio iznos od 5 miliona eura.

Ugovorom se Agent registracije obavezao da će u roku od 45 dana od dana potpisa Ugovora (24.3.2008. godine) početi registracija domena „.me“, te da će u tom periodu dostaviti Vladi Crne Gore garanciju na iznos od 8.2 miliona eura. U istom periodu, ccTLD menadžer domena je radio na usaglašavanju plana registracije domena „.me“ sa Agentom, kao i na kreiranju liste rezervisanih domena koji su od interesa za Crnu Goru, u cilju zaštite države i državnih institucija. Planom registracije je dogovoreno da za registraciju .ac.me i edu.me poddomena bude zadužen CIS, za registraciju .gov.me poddomena Sekretarijat za razvoj uz podršku CIS-a je zadužen, dok će za registraciju .co.me (namijenjen isključivo za registraciju privrednih subjekata), .net.me, .org.me, .its.me i .priv.me (namijenjeni za registraciju fizičkih lica) i .com.me (u cilju izbjegavanja zabune oko co.me poddomena) biti zadužen Agent registracije. Ovi poddomeni će se registrovati na prostoru Crne Gore.

Planom registracije definisana su tri perioda registracije:

- „Sunrise period“ je period kada je omogućena registracija isključivo pravnim licima koja su nosioci zaštićenih trgovačkih oznaka ili su registrovana u bilo kojoj zemlji prije 28. juna 2006. godine. Sunrise period za crnogorska preduzeća počinje 01.05.2008. godine, a za ostale kompanije iz čitavog svijeta 06.05.2008. godine i traje do 20.05.2008. godine.
- „Land Rush period“ je period u kome pravo podnošenja zahtjeva za registraciju imaju sva zainteresovana pravna i fizička lica, kako domaća tako i strana. Shodno navedenom, zahtjevi su se mogli slati u periodu od 06- 26.6.2008. godine.
- Početak slobodne registracije po principu „pravo prve prijave“ („first come – first served“) započinje 17.06.2008.

Nakon sprovedenih svih navedenih procedura, a u skladu sa Ugovorom, Agent registracije je zvanično 24. marta 2008. godine uručio Bankarsku garanciju na ime Vlade Crne Gore u iznosu od 8.2 miliona eura. Tom prilikom je objavljen početak registracije domena „.me“ i sve informacije o načinu registracije dostupne su na adresi Agenta registracije www.domain.me.

MEĐUSOBNA PRAVA I OBAVEZE KOMPANIJE DOMEN D.O.O I VLADE CRNE GORE

Međusobna prava i obaveze kompanije doMEn d.o.o i Vlade Crne Gore precizirane su Ugovorom o agentu registracije domena „.me“ br. 11-1149 od 08.02.2008., Aneksom I Ugovora o agentu registracije domena „.me“ br. 11-1149/4- 08 od 12.12.2009., Aneksom II Ugovora o agentu registracije domena „.me“ br. 04- 3622 od 27.07.2012. i Aneksom III Ugovora o agentu registracije domena „.me“ br. 346-219/2019-1, od 16.09.2019. godine. Aneksom II (Član 2 Ugovora o Agentu registracije domena „.me“) je definisano da Agent registracije bude ovlašćen za registraciju domena „.me“ na period od 2013. do marta 2023.godine, dok je glavnim ugovorom definisan period od 5 godina.

Shodno broju i vrsti registrovanih domena, a prema ugovorenim procentima podjele, postoje dvije vrste raspodjele fakturisane realizacije. Naime, ako je riječ o slobodnim domenima (koji nijesu premijum ili rezervisani) koji se iznajmljuju preko registrara² (bilo redovnim putem ili pomoću promo

² Kompanije preko kojih se domeni registruju. Spisak .me akreditovanih registrara dostupan na linku: <https://domain.me/accredited-registrars/>

programa) Vlada Crne Gore prihoduje 33% od fakturisane realizacije. Ako je riječ o premium domenima (bez obzira na način dodjele - aukcija ili razvojni program) Vlada Crne Gore prihoduje 70% od fakturisane realizacije. Prihodovana sredstva se uplaćuju kvartalno na žiro račun Budžeta Crne Gore.

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („SI.List CG”, br. 73/16), koja je stupila na snagu dana 25.11.2016. godine, nadležnosti vezane za upravljanje nacionalnim internet domenom “.me” prenešene su iz Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije u Ministarstvo ekonomije.

Stručni tim za praćenje realizacije Ugovora o Agentu registracije domena .me osnovan je 2018. godine, odlukom Vlade Crne Gore, čime je prestao rad Savjeta za domen .me. U cilju efikasnije kontrole procesa registracije, od strane kompanije doMEn kreiraju se i dostavljaju kratki nedjeljni izvještaji i sveobuhvatni kvartalni izvještaji, a moguć je i pristup sistemu za praćenje procesa registracije.

REGISTRACIJA DOMENA .ME

Komercijalnu registraciju domena u Crnoj Gori sa lokalizovanim web sajtom na crnogorskom jeziku vrši kompanija ME-net, a nekomercijalnu za potrebe državnih organa Crne Gore vrši direktno kompanija doMEn d.o.o. Van teritorije Crne Gore se vrši registracija putem mreže od 365 registrara (podatak iz decembra 2021. godine). Tehnička podrška je dostupna 24/7 (365 dana godišnje) putema email-a i telefona. Pored navedenog, od maja 2018. godine dostupan je i WHOIS servis, sa zaštićenim podacima o ličnosti, u skladu sa GDPR (General Data Protection Regulation) ³Uredbom. Uvedeni su IDN (Internationalized Domain Name) domeni, na jezicima koji su dostupni registraru.

Kompanija doMEn, u saradnji sa kompanijama Go Daddy-a i Afili-as-a, vrši registraciju domena po važećim standardima iz ove oblasti i primjerima pozitivne inženjerske prakse. Registar radi po EPP (Extensible Provisioning Protocol) protokolu, a mreža DNS (Domain name system) globalnih servera se poklapa sa gTLD (Generic Top-level domain) .info mrežom. Tehnička podrška je dostupna 24/7 (365 dana godišnje) putema email-a i telefona, a WHOIS servis je takođe neprekidno aktivan. Baza podataka o domenima je dostupna preko web admin softverskog alata i preko Data Warehouse alata.

Računarsko mrežna infrastruktura (.ME DNS server i F-ROOT DNS server) se nalazi u prostorijama tehničkog administratora, Centra informacionog sistema Univerziteta Crne Gore (CIS UCG) i predstavlja dio adresnog prostora računarske mreže UCG.

Sam proces registracije se obavlja automatizovano prema ustaljenim pravilima i na komercijalnoj osnovi, osim za rezervisane i premium domene. Rezervisani i premium domeni se registruju prema Proceduri za dodjelu domena sa premium i rezervisane liste uz potpunu kontrolu kompanije doMEn. Lista rezervisanih imena domena je Lista imena domena od značaja za Crnu Goru, i ti domeni ne mogu da budu ponuđeni za komercijalne svrhe, već isključivo za potrebe Crne Gore. U cilju veće zaštite od eventualne zloupotrebe, ova lista se periodično revidira i dopunjuje.

Registracija domena (slobodni domeni - izuzev onih sa spiska rezervisanih ili premium domena), vrši se putem mreže registrara po standardnim cijenama, a podstiče se putem promotivnog (promo) programa koji se, u najvećem broju slučajeva, odnosi isključivo na sniženu cijenu registraciju prve domenske godine. Cilj promotivnog programa je povećanje broja registrovanih domena pomoću marketinških aktivnosti, promocija .me domena i snižavanja cijena prema krajnjim korisnicima ili preprodavcima koji prihvataju uslove promocije.

³ <https://gdpr-info.eu/>

Postoji standardni i specijalni promo program. Standardni podrazumijeva da registrari dobijaju snižene cijene domena za prvu godinu uz uslove poput ugovorenog prihvatanja ponude snižene cijene krajnjem kupcu (tehnički termin je registrant), postavljanja .me domena među prvorangirane na svom veb sajtu i promovisanja .me domena putema direktne e-mail kampanje, blogova, banera, kampanje preko društvenih mreža ili saopštenja za javnost. Specijalni promo programi namijenjeni su izabranim registarima zavisno od veličine, vrste krajnjih korisnika, tržišta koje pokrivaju i programa.

Pored redovnih registracija (**slobodni domeni**), postoje i **premium domeni** koji su se dodjeljivali putem aukcija ili nekog razvojnih programa. Premium domeni su domeni sa odedenim značenjem, kratkokarakterni domeni ili domeni, koji sa ekstenzijom .me dobijaju određeni smisao (1.me, love.me, čekaj.me).

Registracije premium domena (lista je definisana tokom početka procesa registracije .me domena) vrši se pomoću aukcija i razvojnog programa. U periodu od 2012. godine, skoro da je bio zanemariv broj domena dodijeljen na aukcijama, a dodjela se vršila uglavnom putem razvojnog programa, koji je kao opcija uveden Aneksom 2 od 2012. godine. Ovaj način je izabran kao efektivniji za dodjelu premium domena i postizanje boljih cijena.

Ono što se zapazilo u ovom periodu je to da je izostala dodjela premium domena putem aukcija, a kao korisna se pokazala ideja da se ti domeni dodijele putem tzv. "razvojnog programa", odnosno direktnom pogodbom sa kompanijama koje ispunjavaju kriterijume za razvoj predmetnog domena.

Naime, kompanija Domen nije mogla uticati na ishode aukcija, cijene su usljed sve jače konkurencije i pojave velikog broja novih ekstenzija koje žele plasirati svoje premium domene godinama postajale sve niže. Mogućnost usmjeravanja razvoja premium domena radi povećane medijske vidljivosti i izgradnje .me ekstenzije kao prepoznatljivog brenda (novi servisi velikih kompanija ili startupovi) nije postojala. Uglavnom su domain-eri (preprodavci domena) kupovali i preprodavali domene bez mnogo interesa za razvoj ili promociju istih. Nije bila isključena ni politika ucjenjivačkih cijena od strane domain-era ka brendovima (poznate globalne kompanije) tako da često brendovi nijesu mogli ni da koriste željeni .me domen. Iz tog razloga Vladi je predložen tzv. razvojni program i isti se koristi kako bi brandovi imali direktni pristup domenskim imenima, plaćali više od preprodavaca, prvenstveno svrsishodno koristili domen i na taj način ga i promovisali.

IZMJENA PRAVILNIKA O IZMJENI I DOPUNI PRAVILNIKA O NAČINU I POSTUPKU REGISTRACIJE I UPOTREBE DOMENA ISPOD NACIONALNOG INTERNET DOMENA CRNE GORE „.ME“

Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o načinu i postupku registracije i upotrebe domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore „.me“ objavljen je u "Službenom listu Crne Gore", broj 67/2018 od 17.10.2018.godine. Razlog za izmjenu Pravilnika je bio taj da su se pojavile nove tehničke mogućnosti kod registrara, gdje više nije bilo neophodno koristiti samo engleski alfabet za pravljenje imena domena, kako je to do sada bio slučaj, već da se mogu koristiti i druga pisma dostupna u registru Agenta registracije. S tim u vezi, ovim izmjenama Pravilnika je definisano da svako ime domena sa ekstenzijom .me ima mogućnost da bude upisano i na internetu pretraženo u drugom pismu (primjer: ćirilčno: скупштина.ме).

Radi uvrštavanja u Listu rezervisanih imena domena .me., u komunikaciji sa svim ministarstvima, krajem 2019. godine prikupljeni su predlozi imena domena, koji su od značaja za državu.

U periodu kada je uočena stagnacija u broju i kvalitetu aplikacija za „razvojni program“, za šta je glavni razlog kompleksnost procedure razvojnog programa, kao i činjenica da je kanal registracije premium domena značajno proširen implementacijom modela „premium registracija i obnova“ kojim su registrari počeli direktno da nude premium domene svojim krajnjim korisnicima, a teći kanal prodaje - prodaja

putem javnog oglasa nije donijela značajnije rezultate, novom procedurom predloženo je njeno ukidanje.

Uvidom u rezultate pretraga na AfterNic-u, platformi na kojoj su trenutno izlistani svi .me premium domeni i koja je jedna od najkorišćenijih platformi za registraciju na sekundarnom tržištu, utvrđeno je da opšte interesovanje za .me premium domenima i drugim .me domenima nije umanjeno, nego da je smanjen broj aplikacija za .me premium domene putem „razvojnog programa“, što ukazuje da je trenutna nekonkurentnost ovog programa glavni razlog manjeg broja dodjela.

Imajući u vidu promjene na tržištu premium domena, ograničenja proaktivnijeg djelovanja prema individualnim korisnicima usljed primjene evropske Uredbe o zaštiti ličnih podataka (GDPR), kao i nove tehničke i marketinške mogućnosti kada je u pitanju dodjela i promocija premium domena, predlog ccTLD menadžera, kompanije doMEn d.o.o. i Stručnog tima za praćenje realizacije Ugovora o Agentu registracije domena .me, a shodno članu 3 Aneksa II Ugovora o Agentu registracije domena .me, je bio da se pripremi izmijenjena Procedura za dodjelu domena sa premium i rezervisane liste domena.

Predlog je bio da se uvede novi način dodjele premium domena, koji je na tržištu prepoznat pod nazivom Model direktne ponude. Direktna ponuda domena .me implementirana je u dvije faze.

Prva faza

Prva faza je podrazumijevala kontaktiranje svih potencijalnih registranata koji su do sada iskazali interesovanje za .me premium domenima, ali nijesu izvršili registraciju zbog kompleksnosti registracije putem „razvojnog programa“. Ova faza registracije će se realizovati preko platforme „Afternic“, jedne od najvećih platformi za aukciju premium domena na svijetu.

Razlozi za uvođenje i prednosti ovakvog načina dodjele su:

- Prepoznatljivost samog brenda domen „me“ i načina dodjele - domen se registruje na vrlo transparentan način i to preko brenda sa dobro poznatom reputacijom uz garantovano "domain escrow" plaćanje (servis koji funkcioniše tako što štiti i kupca i prodavca domena na način da ako se domen registruje preko sekundarnog tržišta kao što je Afternic platforma, registrant će da pošalje uplatu, a Agent registracije će da pošalje kod za transfer domena, ali će oboje biti kod Afternic-a. Tek kada registrant potvrdi da je dobio kod, Afternic će Agentu registracije uplatiti iznos za domen) i intuitivnu proceduru, odnosno proceduru bez ispunjavanja aplikacija, potpisivanja dodatnih ugovora, komunikacije putem mejla i bez naknadnog transfera domena na nalog kod registrara;
- Vidljivost ponude - svi registrari/partneri koji sarađuju sa kompanijom Afternic prilikom odgovarajućeg upita obavezni su da prikažu .me premium domene u rezultatima pretrage na svojim stranicama. Spisak partnera kompanije Afternic nalazi se na linku: <https://www.afternic.com/domain-reseller-network>;
- Konverzija – bolji stepen konverzije ponuda, odnosno veća mogućnost da se zainteresovana stranka konvertuje u kupca, odnosno registeranta. Bolja konverzija je zagarantovana usljed mogućnosti koje nudi platforma (razgovor sa klijentom, brzi odgovori na upit, vidljive cijene, mogućnost pregovaranja), a čije prednosti .me registar nije mogao koristiti usljed kompleksnosti dosadašnje procedure (popunjavanje aplikacije, potpisivanje ugovora). Nakon izvršene valuacije svih premium .me domena od strane eksternog eksperta, formirano je deset cjenovnih kategorija (grupa) kojima su alocirani premium domeni na osnovu njihove procijenjene vrijednosti. Ove cjenovne grupe date su u Tabeli 1.

GRUPA	CIJENA (USD)
1	0 - 500,00
2	500,01 -1.000,00
3	1.000,01 – 2.500,00
4	2.500,01 – 5.000,00
5	5.000,01 – 7.500,00
6	7.500,01 - 12.500,00
7	12.500,01 - 15.000,00
8	15.000,01 - 17.500,00
9	17.500,01 - 25.000,00
10	25.000,01 - 250.000,00

Tabela 1. Grupa domena sa cijenama u američkim dolarima

Svaki domen će inicijalno biti objavljen (ponuđen) na Afternic platformi po maksimalnoj cijeni u svojoj pripadajućoj cjenovnoj kategoriji, a minimalna cijena po kojoj može biti prodat, nakon pregovora, je cijena koju je utvrdio konsultant.

Razlika između objavljene cijene i minimalne cijene je prostor za pregovore sa registrantom, jer registrant ima mogućnost da putem ove platforme ponudi iznos koji on želi da plati. U drugoj fazi će premium domeni biti ponuđeni po sistemu „buy now“, tj. direktno preko akreditovanih registrara, pri čemu će cijene u američkim dolarima (USD) biti zamijenjene cijenama u eurima (eura) po principu 1\$ = 1€ (Afternic-ova platforma podržava samo USD kao valutu).

Druga faza

U drugoj fazi, nakon formiranja cijena premium domena na osnovu minimalnih cijena registracije preko registrara, registrant svojom ponudom neće imati uticaja na cijenu. U okviru druge faze planirano je testiranje dvije opcije registracije: „premium registracija + redovna obnova“ i „premium registracija + premium obnova“. Ovaj test bi bio primijenjen isključivo na domenima koji su svrstani u kategoriju od 2.500,01 – 5.000 eura. Ova grupa se dijeli na dvije podgrupe sa jednakim brojem domena u podgrupama, podijeljenih nasumično. Prva podgrupa će biti ponudena po sljedećem principu: cijena registracije je 5.000 eura, a obnova, registracije druge i ostalih godina i transfera je 10 eura („premium registracija + redovna obnova“). Druga podgrupa će biti ponudena po cijeni od 500 eura za registraciju i 500 eura za obnovu, registraciju druge i ostalih godina i transfer („premium registracija + premium obnova“). Na taj način se iznos valuacije od 5.000 eura podjelili na 10 godina po 500 eura. Svi domeni koji nisu svrstani u ovu grupu od 5.000 eura biće ponuđeni po principu „premium registracija + redovna obnova“ - odnosno viša cijena registracije prve godine i standardna cijena od 10 eura koja važi za obnovu, druge i ostale godine registracije i transfera.

Prednosti metoda Direktne prodaje - Direktna ponuda je trenutno i najzastupljeniji metod registracije premium domena na globalnom tržištu i to iz više razloga:

- Najveći broj novih ekstenzija, a samim tim i registrara, ga je usvojio kao primarni način dodjele premium domena;
- Obezbjeduje najveću vidljivost domena i najjednostavniji je za upravljanje;
- Registrari se ne oslanjaju na treće lice (npr. aukcijsku kuću) već na svoju infrastrukturu i na EPP standard (protokol koji se odnosi na imena domena i omogućava komunikaciju između registara i registrara na internetu) što obezbeđuje punu automatizaciju registracije. Agent registracije domena .me, kompanija doMen d.o.o. je u četvrtom kvartalu 2018. i prvom kvartalu 2019. godine obavio niz intervjua sa partnerima, registrarima, brokerima, krajnjim korisnicima, tehničkim provajderima, kao i obavio sekundarno istraživanje tržišta;

- Brokери premium domena na osnovu povratnih informacija od potencijalnih registranata konstatovali su da je Razvojni program suviše kompleksan;
- Osnivači kompanije doMEn d.o.o. – (Afilias) koriste novopredloženi princip dodjele na svojim ekstenzijama zbog jednostavnosti pristupa, i kontrole, kao i šireg pristupa ciljnoj klijenteli. GoDaddy kao registrar potvrđuje prednosti pristupa zbog bolje prezentacije i veće vidljivosti premium domena zainteresovanim korisnicima;
- Prateći servisi, kao što je npr. Registry Office - servis koji obezbjeđuje automatizaciju procesa kontrole premium domena, stavlja akcenat na ponudu premium domena preko akreditovanih registrara. Naime, do sad je ovaj proces bio manuelni, i zahtijevao je dosta vremena i koncentracije. Sada se preporučuje da premium domeni budu razvrstani u određene grupe cijena i da se nude preko registrara;
 - Akreditovani registrari (obavljeni intervjui sa devet najvećih registrara koji su realizovali oko 80% svih registracija .me domena) su dali prednost direktnoj ponudi, odnosno novopredloženom pristupu. Imajući u vidu da Procedura podrazumijeva usvajanje novih metoda alokacije premium domena, a ukidanje samo jednog metoda od postojećih i to onog koji je postigao najslabije rezultate prodaje, rizik koji promjena donosi sveden je na minimum. Osim toga, ukoliko tržište u razumnom vremenskom roku pokaže da je potrebno i razmotriti i izvršiti novu promjenu pristupa i modela prodaje, Stručni tim za praćenje realizacije Ugovora o Agentu registracije domena .me će, shodno rezultatima analize, pripremiti novi predlog za Vladu Crne Gore. Nova valuacija cijena, ali i ukidanje/revizija pristupa Direktnoj ponudi, može se implementirati u svakom trenutku.

FINANSIJSKI EFEKTI NAKON SPROVEDENE ALOKACIJE I PRIMJENE NOVOG PRISTUPA PRODAJE

Analizirajući rezultate poslovanja 2019. godine u kompaniji su donešene poslovne odluke koje su pozitivno uticale na poslovanje kompanije, te doprinijele povećanju prihoda.

Prva odluka je bila o prelasku na dodjelu premium domena preko registrara sa Afternic fazom, dok je druga odluka bila povećanje cijene sa 10 na 11 eura. Premium imena su donijela preko 800,000 eura (Q4 2019 – Q4 2021), dok je povećanje cijene rezultiralo sa oko 510,000 eura dodatnog prihoda u 2021. godini.

Ukupan prihod od premium imena od prelaska na novi sistem dodjele, kao i ukupan prihod po godinama su dati u sljedećim tabelama:

Godina	Uplate Vladi	Porez na dobit i dividende	Neto dividenda doMEn doo
2008	6,200,566 €	87,590 €	416,532 €
2009	1,197,382 €	12,184 €	59,599 €
2010	1,541,427 €	27,399 €	128,099 €
2011	1,586,249 €	25,828 €	124,301 €
2012	2,110,509 €	169,554 €	816,540 €
2013	1,194,361 €	448,999 €	2,159,028 €
2014	3,110,107 €	503,196 €	2,419,632 €
2015	2,198,209 €	367,041 €	1,823,119 €
2016	2,430,129 €	432,228 €	2,116,039 €
2017	2,180,324 €	416,229 €	2,059,320 €
2018	2,200,554 €	431,361 €	2,138,229 €
2019	2,269,791 €	414,387 €	2,055,048 €
2020	2,437,225 €	448,174 €	2,266,643 €
2021	3,114,306 €	645,488 €	2,200,977 €
Ukupno	33,771,140 €	4,429,657 €	20,783,106 €

Tabela 2. Ukupan prihod po godinama sa porezom na dobit i dividendama
Prihod od premium imena (uključen u prethodnu tabelu):

	Development program	AfterNIC	allocation thru registrars	Total
Q4 2019	1,922.20 €	106,447.26 €	- €	108,369.46 €
Q1 2020	695.43 €	3,127.70 €	167,300.00 €	171,123.13 €
Q2 2020	3,005.33 €	- €	15,050.00 €	18,055.33 €
Q3 2020	591.56 €	- €	38,850.00 €	39,441.56 €
Q4 2020	- €	- €	18,900.00 €	18,900.00 €
Q1 2021	694.51 €	- €	77,350.00 €	78,044.51 €
Q2 2021	1,177.66 €	- €	229,600.00 €	230,777.66 €
Q3 2021	1,188.96 €	- €	86,800.00 €	87,988.96 €
Q4 2021	1,205.13 €	- €	92,400.00 €	93,605.13 €
TOTAL	10,480.78 €	109,574.96 €	726,250.00 €	846,305.74 €

Tabela 3. Ukupan prihod od premium imena od prelaska na novi sistem dodjele

REPUTACIJA .ME DOMENA

Osnivači kompanije doMEn koja upravlja .ME registrom su kompanije čiji su zaposleni priznati lideri u svijetu tehnologije i biznisa, te autori više patentata, standarda i smjernica koji su priznati i prihvaćeni na globalnom nivou. Zahvaljujući tome, .ME domen je uvijek na izvoru novih tehnologija i među vodećim ekstenzijama kada je u pitanju njihova implementacija.

Primjera radi, .ME zone je potpisana DNSSEC tehnologijom odmah nakon njene implementacije. Sistem otpusne zone (DropZone) je uveden kako bi olakšao registraciju atraktivnih obrisanih domena i, što je najvažnije, gejtvej bez koga registracija domena u Kini nije moguća, je osposobljen, dok se obnavljanje licence za poslovanje u Kini uskoro očekuje.

Kompanije koje su danas poznate kao 'jednorozzi' ("unicorns"), odnosno startapovi s evaluacijom od preko milijardu dolara, korsite .ME kao primarni domen. Neki od njih su [id.me](#) (identifikacija na internetu), [ele.me](#) (dostavni servis u Kini) i [li.me](#) (iznajmljivanje trotineta, skutera i bicikala).

Osim startap kompanija, .ME domene registruju i koriste veliki brendovi, a sa nekima od njih ostvarena je direktna saradnja i registrovano je više domena koji su u upotrebi. To su Meta/Facebook ([fb.me](#), [m.me](#), [work.me](#), [ig.me](#), [wa.me](#), [msqrd.me](#), [whatsapp.me](#)), Google ([g.me](#), [ro.me](#)), PayPal ([pp.me](#), [paypal.me](#)), Mail.ru ([ok.me](#), [tt.me](#), [maps.me](#)). Samo Meta/Facebook je registrovao .ME premium domena u iznosu od preko 313,000 USD Svakako je jedna od kompanija konzorcijuma - GoDaddy, dovela je do prvih alokacija i korištenja .ME domena od strane Facebook-a.

.ME Registar ima razvijen napredni sistem za kontrolu i sprečavanje zloupotrebe koji uključuje: korišćenje softverskih rješenja renomiranih firmi (Netcraft, PhishMe), javno dostupnih alata i lista domena koji su potencijalno zloupotrijebljeni (Spamhaus, SURBL, APWG, VirusTotal, MxToolBox, URLscan.io, Phishtank), kao i pristup IWF (Internet Watch Foundation) preko osnivača "Afilias" koji je njihova partnerska organizacija. Svi sistemi objedinjeni su kroz "Zonehawk", patentirani softver partnerske kompanije "Afilias" koji omogućava napredno upravljanje sistemima protiv zloupotrebe, slanje notifikacija registrarima, automatizovana upozorenja i komande kao i monitoring sistem. U okviru sistema zaštite od zloupotrebe .ME registar nudi i proizvode kao što su 'DNSSEC' i 'registry lock' koji omogućavaju napredne nivoe zaštite domena i učvršćuju reputaciju .ME ekstenzije kao izuzetno bezbjednog okruženja među registrarima ali i među naprednim registrantima (prije svega velikim korporacijama i startapovima).

.ME domen je od lansiranja ekstenzije postao partner mnogih međunarodnih organizacija, kao što su: CENTR, APTLD i ID4me, a zaposleni su često konsultovani kao kredibilan izvor od strane postojećih i potencijalnih članova (.al, .my, .art). Osim toga, zaposleni aktivno učestvuju u dijeljenju znanja i iskustva (prezentacije i paneli na CENTR-u o zloupotrebi i upravljanju premium domenima) te zbog toga kompanija osvaja priznanja (finalista CENTR takmicenja za najbolji evropski registar 2019. godine po izboru registrara).

Na lokalnom tržištu, kompanija ME-net pruža usluge registracije domena na crnogorskom jeziku, posebno sa komercijalnog stanovišta trećeg nivoa registracije na [co.me/org.me](#), gdje su crnogorski pravni entiteti dobili priliku da slobodno registruju domene od interesa i da ne moraju da se nadmeću sa globalnim kompanijama i organizacijama, kao i da pruže podršku građankama i građanima koji ne znaju engleski jezik i samim tim nisu u mogućnosti da registruju domen kod inostranih registrara. Osim kompanije ME-net, registraciju na lokalnom tržištu nudi i WebLab iz Bara.

.ME DOMEN I NACIONALNA SAJBER SIGURNOST

Kao što je već navedeno, kompanija Afilias posjeduje jedan od najnaprednijih sistema za registraciju domena, kao i jedan od tehnološki najmodernijih DNS sistema. Prvi je centralizovan i obezbjedjen od svih vrsti sajber napada, dok je drugi distribuiran po čitavom svijetu kako bi se obezbijedila sigurnost. U okviru ove platforme, i jedan DNS nod se nalazi u CIS-u Univerziteta Crne Gore, a kompanija Afilias je posjedovala i u dovođenju jedinog F-root servera na Balkanu, koji je takođe smješten u prostorijama CIS-a.

Obzirom da danas svi digitalni servisi zavise od DNS sistema, crnogorski domen je zaštićen od bilo kakvih sajber napada u budućnosti, te je u prethodnim godinama dokazana robusnost platforme.

U Crnoj Gori trenutno je na snazi Zakon o informacionoj bezbjednosti, u kome sektor operatora usluga registracije domena i sistema upravljanja domenima nije prepoznat. Polazeći od činjenice da registar .me domena i DNS treba da budu prepoznati kao digitalna infrastruktura, kao dio kritične informacione infrastrukture, kako je to prepoznato i u NIS direktivi, sa ciljem daljeg unapređenja informacione bezbjednosti, glavna preporuka kompanije doMEn je da u budućnosti, posebnu pažnju treba posvetiti Zakonu o kritičnoj infrastrukturi u dijelu gdje treba prepoznati i odvojiti kritičnu informatičku

infrastrukturu. O samom značaju potrebe prepoznavanja zaštite DNS-a govori činjenica da svaki potencijalni napad na DNS može imati velike posljedice na bezbjednost u sajber prostoru. Sigurnost i stabilnost DNS preduslov je za normalno funkcionisanje u internet prostoru i svaka neadekvatna zaštita, kako fizička tako i sajber zaštita, može ugroziti djelovanje u sajber prostoru.

Polazeći od navedenog, Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, uputilo je poziv predstavnicima kompanije doMEn, za učešće u Radnoj grupi za Izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o informacionoj bezbjednosti kako bi se uskladio sa NIS direktivom.

DRUŠTVENO ODGOVORNE AKTIVNOSTI KOMPANIJE DOMEN

Društveno odgovorne aktivnosti kompanije doMEn se ogledaju u podršci raznih aktivnosti vezanih za neformalno obrazovanje djece u oblastima STEM-a. U prethodnih 14 godina poslovanja, kompanija je organizovala, podržala ili sponzorirala preko 30 projekata. Neki od najistaknutijih projekata i aktivnosti su:

1. Organizacija i sponzorisane DoMEnove škole programiranja, koja uključuje i Ljetnju školu programiranja, koja se kontinuirano realizuje od 2009. godine.
2. Spark.me konferencija, koja se jednom godišnje, prije perioda pandemije korona virusa, organizovala na crnogorskom primorju, počev od - 2013. godine. Ova konferencija okuplja neke od najboljih govornika i preduzetnika.
3. "Spark.me startup avantura" - Projekat je zamišljen tako da mladima koji imaju ideju za rješavanje nekog biznis izazova, uočenog društvenog problema ili ideju za unapređenje digitalizacije nekog servisa javne uprave, pruži mentorsku i finansijsku podršku iz fonda nagrada koji iznosi 60,000 eura, kako bi svoje ideje realizovali u praksi i doprinijeli razvoju crnogorske privrede.
4. "Moje buduće STEM zanimanje" jedan je od projekata u organizaciji kompanije doMEn koji je namijenjen mladima uzrasta od 13 do 19 godina. Jedan od izazova uzrokovan pandemijom korona virusa – nedostatak sajmovi i konferencija koje se tiču razvoja karijere i zapošljavanja, kompanija doMEn pokušava da prevaziđe upravo ovim jedinstvenim edukativnim projektom koji uključuje tinejdžere iz svih regija Crne Gore.
5. Podrška, sponzorisane i mentorisanje u projektu Udruženja mladih pronalazača, FIRST LEGO liga (FLL), čija je podrška trajala 5 godina.
6. Olimpijada znanja je još jedan projekat u sklopu podrške STEM obrazovanju za djecu u Crnoj Gori, kroz koji kompanija doMEn podržava i sponzorise godišnje takmičenje iz prirodnih nauka.
7. Tokom 2020. godine, u momentima koji su predstavljali izuzetno složenu zdravstvenu, ekonomsku i socijalnu situaciju izazvanu pandemijom virusa korona u zemlji i svijetu, kompanija doMEn je odlučila da da punu podršku lokalnoj zajednici kroz niz donacija usmjerenih spram različitih potreba. doMEn je na samom početku pandemije donirao 25,000 eura za kupovinu respiratora ili nabavku potrebne medicinske opreme Nacionalnom koordinacionom tijelu za zarazne bolesti u Crnoj Gori. Nakon toga, svjesni da je zdravstvenom sistemu neophodna pomoć privatnog sektora, Kliničkom centru Crne Gore donirani su i moderni medicinski uređaji neophodni prilikom pružanja intravenozne terapije - infuzione i špric pumpe u vrijednosti oko 20 000 eura. U cilju pomoći pri ekonomskoj krizi izazvanoj usljed pandemije korona virusa, kompanija je donirala i 40,000 eura za razvoj dva crnogorska startapa koja su za cilj imala digitalizaciju crnogorskog društva i oporavak ekonomskih aktivnosti – Trguj.Me i Honorarium. Na ovaj način, kompanija doMEn je izrazila spremnost da podrži lokalne ideje i mlade timove koje će uticati na digitalizaciju i poboljšati kvalitet života u zajednici.
8. Serijal edukativnih predavanja i podrška EYCA kartici za mlade još jedan je od načina podrške mladima u zemlji. Osim toga, kompanija doMEn je jedan od glavnih sponzora Evropske kartice za mlade koja mladima u Crnoj Gori nudi mogućnost ostvarivanja popusta u zemlji i inostranstvu.
9. Sve prilike koje kompanija doMEn stvara za mlade u Crnoj Gori su objedinjene na portalu www.stemedukacija.me, koji pored informacija o svim gore navedenim projektima i otvorenim mogućnostima za iste, sadrži i edukativne tekstove iz STEM oblasti. Glavni cilj ove aktivnosti jeste

izgraditi zajednicu mladih koji će pratiti aktivnosti, participirati, te se na ovom portalu dodatno edukovati o novim tehnologijama i poslovima budućnosti.

Kompanija doMEn gore navedene aktivnosti realizuje, iznad svega, kroz finansijsku podršku, u većini slučajeva kao jedini sponzor. Osim finansiranja, aktivnosti uključuju i besplatna predavanja i radionice, organizaciju ili pomoć u organizaciji, kao i mentorisanje, sve to od strane zaposlenih kompanije, tako da je u velikoj mjeri značajan lični angažman svih članova doMEn tima.

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI UGOVORA O AGENTU REGISTRACIJE ZA 2021.GODINU

1. Finansijski efekti

U Tabeli 3 dat je pregled ukupnih finansijskih efekata registracije nacionalnog „me“ domena, za Budžet Crne Gore, po kvartalima za 2021. godinu.

Q1 2021	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod Budžetu CG
Redovna registracija	2,033,366.93 €	33%	671,011.09 €
Premium domeni	111,492.16 €	70%	78,044.51 €
UKUPNO Q1: 749,055.60 €			
Q2 2021	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod Budžetu CG
Redovna registracija	1,928,931.47 €	33%	636,547.39 €
Premium domeni	329,682.37 €	70%	230,777.66 €
UKUPNO Q2: 867,325.04 €			
Q3 2021	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod BudžetuCG
Redovna registracija	2,009,216.49 €	33%	663,041.44 €
Premium domeni	125,698.51 €	70%	87,988.96 €
UKUPNO Q3: 751,030.40 €			
Q4 2021	Ukupni prihod	Procenat za Budžet	Prihod BudžetuCG
Redovna registracija	1,979,665.91	33%	653,289.75 €
Premium domeni	133,721.61	70%	93,605.13 €
UKUPNO Q4: 746,894.88 €			
UKUPNO za 2021.: 3,114,305.92 €			

Tabela 3. Pregled finansijskih efekata od registracije „me“ domena za 2021.godinu

Kao što se može vidjeti iz Tabele 3, u 2021. godini, od redovne registracije slobodnih domena Vladi Crne Gore je uplaćeno **2,623,889.66** eura. To je **84.25%** ukupnog prihoda Vlade Crne Gore od prodaje domena. Od registracije premium domena Vladi Crne Gore je uplaćeno **490.416,26** eura, što čini **15.75%** ukupnog prihoda Vlade Crne Gore od prodaje domena. Uočava se konstantan rast prihoda od registrovanih premium domena u prethodne 2 godine.

U Tabeli 2. je dat pregled uplata Vladi Crne Gore od početka registracije nacionalnog domena i realizacije ugovorenih obaveza. U okviru 14 godina poslovanja kompanije doMEn d.o.o., u Budžet Crne Gore je od registracije domena prihodovano **33.771.140,04€**.

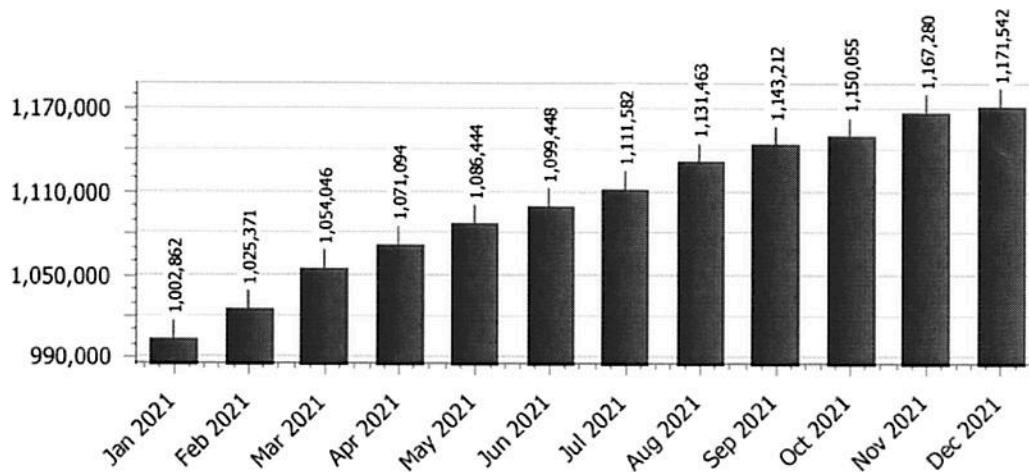
Godina	Uplata Budžetu Crne Gore
Avans	5.000.000,00 €
2008.	1.200.566,00 €
2009.	1.197.382,00 €
2010.	1.541.427,00 €
2011.	1.586.249,00 €
2012.	2.110.509,00 €
2013.	1.194.361,00 €
2014.	3.110.107,00 €
2015.	2.198.209,00 €
2016.	2.430.128,89 €
2017.	2.180.324,34 €
2018.	2.200.554,46 €
2019.	2.269.791,00 €
2020.	2.437.225,43€
2021.	3,114,305.92€
UKUPNO :	33.771.140,04€

Tabela 4. Pregled uplata Vladi Crne Gore po godinama od nacionalnog domena

2. Broj registrovanih „.me“ domena

Broj registrovanih domena je bilježio stalni rast tokom 2021. godine i na kraju godine iznosio je 1,205,107 domena. Pregled broja registrovanih „.me“ domena u 2021. godini, po mjesecima, prikazan je na Slici 1.

Total Domains Under Management

Slika 1. Mjesečni prikaz ukupnog broja registrovanih .me domena u 2021.godini

3. Bankarska garancija

Shodno Ugovoru o Agentu registracije domena ".me", br. 11-1149 od 08.02.2008. godine, i aneksima Ugovora (I, II i III), dostavljena je bankarska garancija br.107-1060/3 za 2021. godinu i važi do i uključujući 14.04.2022. godine.

4. Izvještaj nezavisnog revizora

Nezavisni revizor, kompanija Ernst & Young Montenegro d.o.o., izvršila je reviziju finansijskih izvještaja kompanije doMEn d.o.o.. Prema njihovom mišljenju, finansijski izvještaji prikazuju objektivno i istinito finansijsko stanje Društva na dan 31. decembra 2021. godine i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završila na taj dan u skladu sa Zakonom o računovodstvu i računovodstvenim propisima u Crnoj Gori.

5. Zaključci za 2021. godinu

Na osnovu analize naprijed prezentovanih podataka može se doći do sljedećih zaključaka:

- Način registracije nacionalnih „me“ domena obavlja se shodno ugovorenim obavezama i u skladu sa dogovorenim procedurama;
- Tehnika registracije i korišćenja nacionalnog „me“ domena je u skladu sa savremenim rješenjima i standardima internet tehnologija i prati savremena rješenja koja imaju svi relevantni i na globalnom tržištu dominantni internet domeni;

- Novi pristup prodaje premium domena daje željene rezultate i registrovan je značajan porast prihoda od ove vrste registracije;
- Redovno se vrši uplata dijela fakturisanih prihoda Vladi Crne Gore prema ugovorenim procentima;
- Broj registrovanih domena je zabilježio rast u prošloj godini pa je, kao rezultat toga, evidentan porast finansijskih prihoda Vlade Crne Gore, koji je najveći godišnji do sada od same registracije.